

Zetten wij aan het slot van deze lijst²⁾ van woorden uit de moedertaal van onzen Heere Jesus Christus en van Zijne apostelen het woord αμήν, waarin zich het Hebreeuwsch en het Arameesch de hand reiken. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, bij den evangelist Johannes steeds αμήν αμήν λέγω ὑμῖν. Voorwaar, voorwaar, zeg Ik uleden — wat Arameesch zou moeten heeten: אָמֵן אָמִינָה לְבָזָן —

vorausschickt, und ihr Zweck erhellt hinwieder aus dem Umstande, dass er sie in einen hebräischen Spruch ausgehen lässt. Sie gelten solchen, die seine Sprache verstehen, und wenn sie den hebräischen Spruch vernehmen, sollen sie wissen, dass es ihnen gilt. Nun haben wir schon aus 1:43—47 entnommen, dass sich in Korinth Juden befunden haben müssen, welche ihre Bekehrung zum Glauben an Jesum nicht dem Paulus verdankten, sondern sich dessen berühmten, die Taufe von Kephas empfangen zu haben, der ein ganz anderer Apostel sei als Paulus u. s. w.[“] Om hunntewil het Arameesche woord. — De διδαχὴ τῶν δάσκεων ἀποστόλων heb ik voor mij in de oorspronkelijke uitgave van den Metropolites Phil. Bryennios, Konstantinopel 1883. Br. merkt bij de aangehaalde plaats onder meer dit op: Μαραθὼν = ὁ Κύριος ἐρζεταν, ἡ χάρις τοῦ Κυρίου εἰη μεθ' ὑμῶν, ἡ, καθάπερ ἡ Διδαχὴ ἀποτέφη εἶπεν, ἐλθέτω χάρις οὕτω γὰρ ἐμηρεύεται τὸ οὐρανολαβαῖον μαραθὼν ἀθάνατος, ὃ καὶ Παῦλος ἐχρήσατο ὁ μαράθιος ἀπόστολος ἐν τῇ Ἀπρόσιτοι Κορ. 15', 22. “Ο δὲ λέγει ἡ εὐχὴ, τοιοῦτον ἔστιν Οἱ ἄγιοι ἐρχόντωσαν πρὸς ὑπάντησιν τοῦ Κυρίου δοοι ἀποστοι καὶ μήτω τῷ λοιπῷ τῆς γάριτος λελοιμένοι ἡ καὶ παρατετωρότες εῖσι, μετανοήτωσαν. Ἐλθέτω ὁ Κύριος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ.” Αμήν. Παρθ. πατωτ. κεφ. 15'. Ιστέον δὲ ὅτι τὸ τῶν εὐχῶν τούτων ἐπίτομον καὶ τὴν ἐπανθόσιαν αὐτᾶς καθόλου πολλὴν ἀπλότητα καὶ γάριν (δοοι διόρ τε ἦν τὰ περὶ τούτων γένειν ἀπὸ τῶν ἀποστ. Αιαταγ. κεφ. 25 καὶ 26) οφόδῳ ἐθαίμασαν οἱ νεώτεροι καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἥδη ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις λειτουργικοῖς μημείοις αὐτὰς συγκατέλεξαν ενχρήσοντος γὰρ αὐτᾶς ἐν τοι τῶν κατὰ μέρος ἐπικηρυῶν τῆς Ἀγαπολῆς εἶναι τὸ πάλαι, καὶ ὑπὸ τῶν πιστῶν ἐν καιρῷ τῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν ἀπαλέμπεσθαι ὡς οὐκ ἀτίθατον εἰσηγήσαστο ἥδη ὁ πολὺς Αρένος, ὁρθότερα τοῦ Κραμβίου κρίνων καὶ τῇ ἱσοροΐᾳ σινάδοντα (βλ. Drey, Neue Untersuchungen οελ. 67 καὶ Krabbe, Über den Ursprung und Inhalt der ap. Const. οελ. 200 καὶ ἔξης). Περὶ τοιούτων γὰρ εὐχῶν, κανγῆ παρὰ πάντων τῶν πιστῶν ἀγαπεμπομένων τῷ Θεῷ, ἔγραψε καὶ Ἰονατένος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, Ἀπολογ. Α' § 55' εἰπὼν πρὸς Ἐπειτα (μετὰ τὴν τῶν Θείων Γραφῶν ἀιάγνωσιν καὶ τὴν τοῦ προεστῶτος διδαχῆν) ἀποτάμεθα πάντες καὶ νῦν καὶ εὐχάστης πέμπομεν”, ἀς καὶ αὐτός, καθάπερ ἡ Διδαχὴ (τοῦς δὲ προφῆτας ἐπιτρέπετε εὐχαριστεῖν δοια θέλοντα), οιαφῶς διέκρινε τῶν ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἰδίᾳ, δοῃ δίναμις αὐτῷ, ἀνακεμπομένων. — Bickell aangehaald en weerlegd door Kautzsch, Gramm. des Bibl.-Aram. p. 174, verklaart het woord: Domine noster veni

²⁾ De lijst mag, behalve de eigennamen, als volledig gelden.